

ВДОСКОНАЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Проведено дослідження розвитку та наведені пропозиції з вдосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємства харчової промисловості. Ключові слова: матеріально-технічне забезпечення, харчова промисловість, основні засоби, економічна ефективність.

Проведено исследование развития и приведены предложения из совершенствования материально-технического обеспечения предприятия пищевой промышленности. Ключевые слова: материально-техническое обеспечение, пищевая промышленность, основные средства, экономическая эффективность.

Research of development and the brought suggestions over is conducted from perfection of logistical support of enterprise of food industry. Key words: logistical support, food industry, fixed assets, economic efficiency.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших чинників підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва є забезпеченість їх матеріально-технічними ресурсами та основними фондами в необхідній кількості та структурі та більш повне їх використання. Ринкові відносини передбачають конкурентну боротьбу між різними товаровиробниками, перемогти в якій зможуть ті із них, хто найбільш ефективно використовує всі види наявних ресурсів. Трансформація виробничих відносин, зміна організаційно-правових форм і характеру взаємозв'язків господарюючих суб'єктів в економічній системі є головними детермінантами процесу відтворення основних засобів, як базової ланки матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості.

Відсутність науково обгрунтованих концепцій формування механізму оновлення основних засобів стала однією з головних причин, що призвела до кількісного скорочення і якісного погіршення стану основних засобів підприємств харчової промисловості та сільського господарства. Невирішені проблеми оновлення основних засобів набули такої глибини, за якої відбулося наростання масштабів живої праці, скорочення обсягів виробництва продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання матеріально-технічного забезпечення підприємств АПК знайшли належне відображення у наукових працях багатьох вчених-економістів: Білецького В.Г., Білоуська Я.К., Вітвіцького В.В., Іванишина В.В., Ліндерса М.Р., Макаренка П.М., Маліка М.Й., Мармуль Л.О., Мосіюка П.О., Новікова Ю.М., Підлісецького Г.М., Саблука П.Т., Ситника В.П., Тихонова О.В., Топіхи І.Н., Трегобчука В.М., Черевка Г.В. та багатьох інших.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Разом з тим, можна стверджувати, що в їх роботах не знайшли достатнього відображення галузеві аспекти матеріально-технічного забезпечення підприємств. Існує потреба в дослідженні оновлення основних засобів у продуктовому

підкомплексі, який є однією з базових ланок АПК України. Недостатнім є і вивчення оновлення основних засобів стосовно підприємств окремого регіону..

Постановка завдання. Метою статті є розробка обґрунтованих наукових і практичних рекомендацій щодо вдосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості. Вказана мета зумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- обґрунтувати теоретичні аспекти матеріально-технічного забезпечення підприємств з метою узагальнення і уточнення поглядів учених-економістів на його сутність, значення та необхідність ефективного застосування;

- визначити чинники, показники та методичні підходи до оцінки ефективності матеріально-технічного забезпечення;

- обґрунтувати напрями удосконалення матеріально-технічного забезпечення на основі інноваційних технологій.

Викладення основного матеріалу. Матеріально-технічне забезпечення (МТЗ) - це процес постачання на склади підприємства чи відразу на робочі місця, відповідно до виробничих планів, необхідних матеріально-технічних ресурсів.

Від МТЗ залежать своєчасність, ритмічність, якість та ефективність операційної діяльності.

Основна задача МТЗ – своєчасне, безперебійне та комплектне забезпечення виробництва усіма необхідними матеріальними ресурсами.

Розрізняють дві основні форми організації МТЗ – транзитну та складську.

При транзитній формі постачання сировина або ресурси надходять на підприємство від добувних, збагачуючих або виробляючих підприємств. Таке постачання доцільне, якщо підприємство потребує сировини на певний проміжок часу у кількості, що дорівнює або більше транзитної норми.

Складська форма постачання передбачає, що необхідна кількість ресурсів надходить із баз або складів постачально-збутових організацій. Доцільна при постачанні матеріалів, що використовуються у невеликих кількостях.

Отже, в залежності від форми постачання, господарські відносини підприємств можуть укладатися як із підприємствами-постачальниками (прямі зв'язки), так і з територіальними органами постачання.

Існують також інші форми постачання: через товарно-сировинні біржі, аукціони, оптові закупки, власне виробництво, закупки по мірі необхідності тощо.

Організаційна структура служби МТЗ залежить від типу виробництва, його масштабів, обсягу та номенклатури сировини тощо.

На невеликих фірмах функції постачання можуть виконувати окремі працівники чи групи в складі господарського відділу фірми.

На середніх та крупних підприємствах цю роботу виконують відділи

МТЗ, які знаходяться в упорядкуванні заступника директора підприємства з комерційних питань. До складу відділу можуть входити: бюро маркетингу, планово-економічна група, група управління матеріальними запасами, бюро диспетчеризації та забезпечення робочих місць ресурсами, бюро управління ефективністю використання ресурсів.

Основні функції МТЗ:

- маркетингові дослідження ринків постачальників за конкретними видами ресурсів;
- планування потреби фірми в матеріальних ресурсах;
- підготовка заявок та специфікацій на необхідні ресурси та подання їх у вищі планові органи управління;
- здійснення оперативної діяльності із реалізації планів забезпечення ресурсами;
- прийняття, розміщення, зберігання;
- підготовка ресурсів до виробництва, видача їх цехам та службам підприємства, організація забезпечення ресурсами робочих місць;
- визначення обґрунтованих норм запасу матеріально-технічних ресурсів та доведення цих норм до працівників складів, регулювання рівнів запасів та контроль за їх станом;
- розроблення організаційно-технічних заходів з економії матеріальних ресурсів, зниження норм і нормативів витрат ресурсів;
- оперативний облік надходження ресурсів, контроль за їх витратами цехами та службами;
- аналіз ефективності використання ресурсів та стимулювання поліпшення їх використання.

Управління МТЗ включає комплекс робіт:

- визначення потреби в ресурсах та розрахунок кількості замовлень,
- знаходження методів, форм та джерел постачань ресурсів,
- вибір постачальників ресурсів,
- погодження цін,
- укладання договорів,
- організація постачання,
- організація контролю якості,
- зберігання та використання ресурсів.

Система матеріально-технічного забезпечення — це сукупність підприємств-виробників матеріально-технічних ресурсів, торгово-посередницьких організацій, сервісних підрозділів, формувань з машиновикористання та державних органів, що регулюють відносини у сфері техніко-технологічного забезпечення. Діяльність цієї системи має бути спрямована на відтворення і розвиток матеріально-технічної бази, комплексну механізацію і автоматизацію технологічних процесів та виробництва матеріальних ресурсів.

До основних форм матеріально-технічного забезпечення в умовах

ринкової економіки належать: транзитна – на основі прямих зв'язків; складська – на умовах франко-господарство споживача (товар зі складу доставляється споживачу транспортом постачальницької організації); через товарно-сировинні біржі; поставка товарів на умовах лізингу; товарообміну при укладанні бартерних угод.

Основними методами оновлення матеріально-технічних ресурсів підприємств є:

- кооперація та комбінування виробництва;
- застосування інноваційних технологій;
- капіталізація оновлення основних виробничих засобів

підприємств через залучення інвестицій.

Визначення потреби у матеріальних ресурсах здійснюється планово-економічним підрозділом підприємства. Задача операційних менеджерів при цьому зводиться до контролю за правильністю визначення потреби у ресурсах.

При планування потреби використовується така інформація: кількість та види матеріальних ресурсів необхідних для забезпечення виробничої програми, матеріальні баланси за видами ресурсів, постачальники, площі складських приміщень, можливості щодо власного виробництва.

Основні форми забезпечення ресурсами - це: закупка однією партією, регулярні закупки дрібними партіями, щоденні (щомісячні) закупки, отримання товару в міру необхідності.

При виборі джерел поповнення ресурсів можуть використовуватися: конкурентні торги (тендер), письмові переговори.

Організація поставок здійснюється на основі стандартного бланку «Замовлення на поставку», у якому міститься: назва документа, порядковий номер, назву і адресу покупця, відповідальність і санкції за невиконання замовлення, дату, назву і адресу постачальника, строки поставки, кількість товарів, адресу поставки, ціна, банківські реквізити.

Придбані товари поступають в складську службу підприємства. Тут здійснюється суцільний або вибірковий контроль якості ресурсів.

Постачання ресурсів у цехи здійснюється на основі лімітування. Ліміт – це кількісна та якісна потреба у постачанні, виходячи із потреб виробництва та норм запасу. Ліміт фіксується у спеціальних документах (лімітних картах, заборних відомостях, які направляються складу та цеху-виробнику). У лімітній карті вказують місячну потребу в матеріалах, величину запасу, місячний ліміт.

Служба постачання відповідає за своєчасну підготовку матеріальних ресурсів до виробничого споживання, для чого виконують роботи по розпакуванню, комплектуванню, що узгоджуються із технологічною службою підприємства.

Крім того, постійно здійснюється контроль економічного витрачання ресурсів у цехах, для чого проводять ревізії матеріального обліку.

Висновок. В сучасних умовах матеріально-технічне забезпечення —

це система принципів, форм, методів, важелів та структур, які спрямовані на виробництво і постачання технічних засобів, запасних частин, паливно-мастильних матеріалів, інших енергоносіїв, пестицидів, техніко-технологічне обслуговування та надання виробничих послуг. Щорічне вибуття з виробничого циклу амортизованих технічних засобів при практичній відсутності їх поновлення наближає харчову промисловість до процесу руйнації техніко-технологічної основи виробничого відтворення. Для удосконалення цінового механізму аграрної сфери економіки необхідно забезпечити: усунення недоліків інфраструктури агробізнесу; створення сприятливого економічного середовища та однакових для всіх “правил гри”.

Одним із важливіших чинників збільшення обсягу виробництва продукції на підприємствах є забезпеченість їх матеріально-технічними ресурсами в необхідній кількості та за оптимальною структурою, повніше та ефективніше їх використання і оновлення. Основними методами оновлення та вдосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості є: кооперація та комбінування виробництва; застосування інноваційних технологій; посилення капіталізації через залучення інвестицій.

Для вирішення проблеми своєчасної закупівлі сировини і необхідних засобів виробництва за прийнятими цінами у встановлені строки пропонується розвивати ресурси електронної торгівлі. Для цього необхідно стимулювати під'єднання підприємств до електронної мережі і створити централізовану регіональну службу для збору, обробки і розподілу інформації.

В умовах економічної кризи в Україні, коли практично зупинилося фінансування капіталовкладень в оновлення основних засобів у зв'язку з недостатністю прибутку підприємств і значним зменшенням обсягів та масштабів виробництва використання лізингу є найбільш доцільним методом фінансування й інвестицій і може сприяти збереженню ліквідності більшості підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків О.В. Економіка підприємства. [Текст] – К.: Наука-центр, 2008.
2. Бланк И.А. Торговый менеджмент. [Текст] – К.: УФИМБ, 2007.
3. Економіка підприємства: Підручник [Текст] / За ред. акад. С.Ф. Покропивного. 2-є вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2001.
4. Мате Е., Тиксьє Д. Материально-техническое обеспечение деятельности предприятия. [Текст] – М.: Прогресс, 2003 .
5. Смирнов П.В., Степанова З.И., Фасоляк Н.Д. Организация и планирование материально-технической поставки в народном хозяйстве. [Текст] – М.: Экономика, 2005.